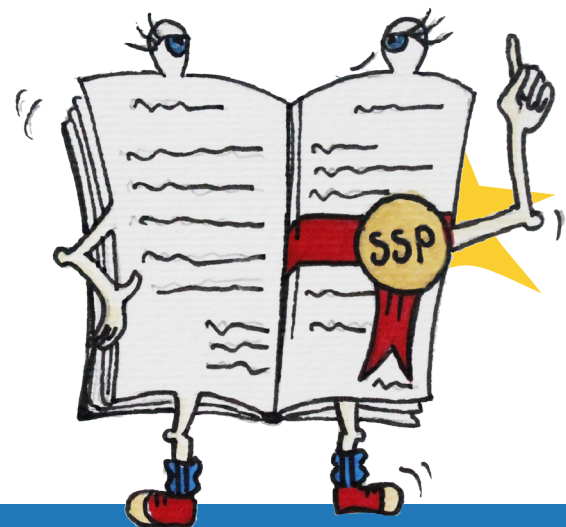

SSP za svakoga

Šta je potrebno da znate o Sporazumu o Stabilizaciji i Pridruživanju između EU i Kosova

SSP za svakoga

Šta je potrebno da znate o Sporazumu o Stabilizaciji i Pridruživanju između EU i Kosova

Autor: Krenar Gashi

Urednici: Džoana Henson, Mikaela Turman, Dardan Veljija,
Dinka Živalj, Naim Hurugljica

Dizajn i nacrt: Noli Markaj, PR Solutions

Ilustracije: Nertilja Ljilja, Emeron

SADRŽAJ

I. Uvod	4
II. Evropska Unija: Priča o integraciji	5
III. Proces stabilizacije i pridruživanja i kako on utiče na EU i Kosovo	8
IV. SSP i demokratija, vladavina zakona i ljudska prava	12
V. SSP i privreda	15
VI. SSP i regionalna saradnja	19
VII. SSP i vi	20

I. Uvod

U aprilu 2016. na snagu je stupio Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Evropske unije (EU) i Kosova. To je naš prvi ugovorni odnos i važan korak za Kosovo na putu ka EU. Ovo je veliko dostignuće za Kosovo.

Sporazum nije samo politički dokument visokog nivoa namenjen institucijama i političarima. Ovim sporazumom je dogovoren proces za podršku istinskih reformi koje će uticati na mogućnosti i živote građana.

Kako se SSP bude postepeno primenjivao, što će zahtevati stalnu posvećenost i napore od strane kosovskih političara i javnih institucija, trebalo bi da uslede i promene u kvalitetu života. Na primer, to podrazumeva jačanje pravosudnog sistema, poboljšanje poštovanja i zaštite ljudskih prava, jačanje demokratskih institucija, veći i garantovani pristup evropskim tržištima, poboljšanja u kvalitetu i standardu proizvoda sa Kosova kako bi bili privlačniji potrošačima širom tržišta EU, kao i podršku napretku u pravcu tržišne ekonomije.

Da bi ovaj odnos bio u potpunosti iskorišćen, svaki građanin Kosova može da doprinese na sopstveni način – kao građani koji drže političare odgovornim za ono šta su dogovorili u okviru SSP, i kao privrednici koji imaju koristi od mogućnosti koje nudi SSP.

Nadamo se da će Vam ova publikacija objasniti kako će se odnos Kosova sa?? EU produbiti zahvaljujući SSP kako biste mogli aktivno da radite ili čak bolje razumete proces kojim se Kosovo približava EU.

II. Evropska Unija: Priča o integraciji

Sa svojih 28 država članica, EU je moćna sila (na strani dobrog) u svetu. EU je najveće svetsko jedinstveno tržište, čineći skoro četvrtinu globalne privredne aktivnosti i petinu svetske trgovine. Sa preko 508 miliona stanovnika, to je treće najveće svetsko tržište po broju stanovnika, posle Kine i Indije. Ima 24 službena jezika i preko 60 lokalnih, regionalnih i manjinskih jezika kojim govore građani širom EU. Unija okuplja nacionalne države na kontinentu na način koji je istorijski bez presedana kako bi delili zajedničke vrednosti i imali koristi od zajedničkog rada, bilo da su u pitanju politička ili ekonomska pitanja.

U EU se u celini radi o integraciji, i vertikalnoj i horizontalnoj. Do vertikalne integracije, iliti produbljivanja unije, dolazi kada se države članice slože da dele ili prenose svoje nacionalne moći i ovlašćenja na nivo EU, saglasivši se da se politike mogu bolje sprovoditi na tom nivou. Na primer, 19 od 28 država članica već koristi evropsku monetarnu jedinicu, evro, dok 25 država (uključujući i tri koje nisu u EU) su skoro potpuno uklonile međusobne granice u skladu sa Šengenskim ugovorom. Horizontalna integracija, iliti proširenje Unije, podrazumeva uvećanje Unije radi uključivanja drugih evropskih zemalja kao članica EU. Ova ponuda je otvorena, na primer, za države zapadnog Balkana. Kako se EU produbljuje i proširuje, ona nastavlja da se menja i razvija, prilagođavajući se potrebama svojih država članica.

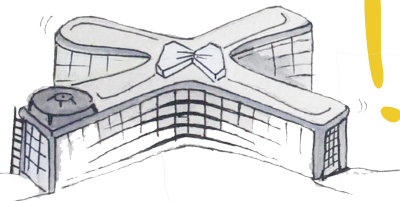
Evropske integracije su, međutim, dugotrajan proces. Oni koji žele da se pridruže EU moraju da ispune određene standarde, deleći iste demokratske vrednosti i tržišne ekonomske principe kao i postojeće zemlje članice. Na primer, države treba da imaju funkcionalnu tržišnu ekonomiju sa kapacitetom da se izbere sa konkurencijom na nivou EU, kao i sposobnost da sprovedu obaveze (ne samo da koriste prednosti) koje sa sobom nosi članstvo u EU.

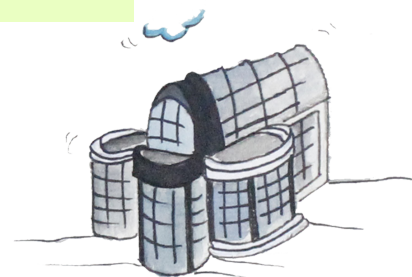
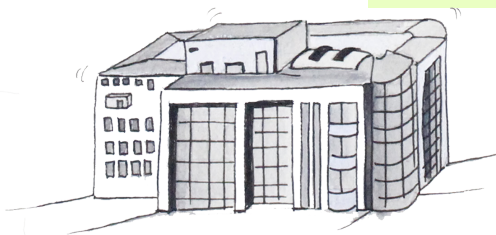
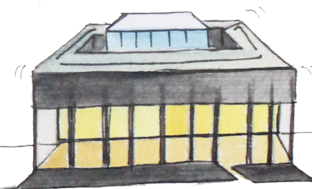
Usvajanje i usklađivanje nacionalnog zakonodavstva i procesa sa nivoima i standardima EU nije samo prepisivanje i usvajanje zakona, već je dugotrajan transformativan proces tokom kojeg države uče od onoga kako su postojeće države članice obavljale određene stvari, dok same sprovode neophodne reforme kako bi omogućile pristupanje EU. Kao što smo videli iz nedavnih proširenja EU, gde su se mnoge države centralne i istočne Evrope, Malta i Kipar a potom Bugarska, Rumunija i nedavno Hrvatska pridružile EU, proces integracija je i transformativan i rastući. Danas, 66 godina nakon formiranja Unije, države zapadnog Balkana su postavile pristupanje EU kao svoj glavni politički cilj.

Za Kosovo je EU prirodni partner. EU je danas najveći strani investitor na Kosovu i trgovinski partner broj jedan, pored toga što čini polovinu ukupne međunarodne pomoći i podrške za Kosovo. Kao najmlađa demokratija u Evropi, Kosovo sada napreduje na svom putu evropskih integracija, a ovo nastavlja da igra ključnu ulogu u institucionalnom i zakonodavnom razvoju Kosova.

Evropska unija, kao i sve države, ima institucije – direktno izabranu zakonodavnu vlast (Evropski parlament) i Savet koji okuplja ministre iz država članica EU, koji zajednički odlučuju o velikom broju političkih pitanja. Ona takođe ima i izvršnu/javnu službu (Evropska komisija), koja priprema i sprovodi predloge i obezbeđuje, zajedno sa Sudom pravde, da države članice poštuju zakone i sporazume koje su ugovorile. Iznad ovoga, pružajući političke smernice, nalazi se Evropski savet, sačinjen od šefova država ili vlada država članica. Evropska unija funkcioniše uz niz obećanja među svojim članicama, kroz obavezujuće sporazume, dogovoreno zakonodavstvo, obavezujuće sudske odluke i ostale zajedničke principe koji se kolektivno nazivaju „pravne tekovine EU/acquis“ (francuski izraz za „ono što je ostvareno/stečeno; u ovom slučaju to je akumulirano zakonodavstvo, zakonski akti i sudske odluke koji čine zakonsku materiju Evropske unije).

III. Proces stabilizacije i pridruživanja i kako on utiče na EU i Kosovo

Politički okvir

Glavni politički okvir EU za zapadni Balkan jeste proces stabilizacije i pridruživanja (PSP). U srži ovog procesa nalaze se sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koji se potpisuju između EU i zemalja zapadnog Balkana. Oni su alati koji transformišu proces integracije iz teorije u ugovornu stvarnost. Kako ova brošura objašnjava, sporazumi utvrđuju pravila o procesu integracije, njegov uticaj i rezultate na svakodnevni život ljudi, i prvenstveno zavisi od toga koliko Kosovo sprovodi njegove odredbe, uz praktičnu pomoć i ohrabrenje EU.

Osnove SSP:

Kosovo sada **ima zvaničan ugovorni odnos** sa EU koji će voditi uzajamne odnose na osnovu dogovorenih ključnih principa.

SSP između Kosova i EU ratifikovali su Skupština Kosova i Evropski parlament

Ko su potpisnici? Kosovo i EU

Gde? Evropski parlament u Strazburu, Francuska, i Skupština u Prištini

Kada je stupio na snagu? 1. april 2016.

Obrazloženje SSP-a

SSP nije samo trgovinski sporazum, već ide mnogo dalje od toga u svojoj prirodi i sadržaju. Sporazum je veliki dokument, podeljen u 10 poglavlja koja pokrivaju teme poput stepena političke interakcije (politički dijalog); regionalne saradnje; slobodnog kretanje robe; pružanje usluga i dostupnost kapitala; približavanja kosovskih zakona zakonima EU; saradnje u oblastima slobode, bezbednosti i pravde, kao i u drugim oblastima; načinima finansijske pomoći EU reformama na Kosovu i u kojim zajedničkim telima ćemo raditi zajedno. Neke od odredbi sporazuma su zajedničke i iste sa drugim zemljama, a druge su jedinstvene za Kosovo.

Sporazum kao takav uspostavlja jasne političke i ekonomske ciljeve na čijem će ostvarenju Kosovo raditi u godinama koje dolaze jer se Kosovo na to i obavezalo. Ukratko, SSP i njegova tela su instrument kojim EU i Kosovo zajednički vode proces integracija. SSP pokriva sve oblasti koje EU i Kosovo smatraju suštinskim: demokratiji, ljudska prava i vladavinu zakona, tržišnu ekonomiju i trgovinu, kao i regionalnu saradnju i dobrosusedske odnose. Kao što je slučaj i sa drugim međunarodnim sporazumima, SSP sadrži obaveze za obe strane i, da bi se održao korak i ohrabrililo sprovođenje tih obaveza i reformi uopšte, ovde se takođe uspostavljaju određena tela za nadgledanje implementacije.

Organi SSP-a

Postoji Savet za stabilizaciju i pridruživanje (SP) kog čine predstavnici visokog nivoa sa Kosova i iz EU (na primer, EU zastupa visoki predstavnik/potpredsednik i komesar za proširenje, a ministar predstavlja Kosovo) i oni se naizmenično rotiraju. Ovo telo nadgleda i ocenjuje proces preko svojih godišnjih sastanaka. Njemu pomaže Odbor za stabilizaciju i pridruživanje, koji se takođe sastaje na godišnjem nivou, na nivou visokih javnih službenika iz Evropske komisije i kosovskih institucija. Ova dva tela visokog nivoa imaju podršku pododbora koji obuhvataju javne službenike sa Kosova i iz Evropske komisije, a oni se sastaju tokom godine radi diskusije i praćenja napretka u specifičnim oblastima SSP.

Takođe postoji i zajednički Parlamentarni odbor SP čiji su članovi poslanici Skupštine Kosova, a koji predstavljaju sve političke partije, pa i one iz opozicije, a tu su i poslanici Evropskog parlamenta iz čitavog političkog spektra. Ovaj parlamentarni odbor je važan jer građanima pruža mogućnost da izabrane predstavnike drže odgovornim u vezi sa sprovođenjem SSP. Ove zajedničke institucionalne strukture zajedno vode proces, nadgledajući sprovođenje SSP. Dok EU pruža tehničke savete i finansijsku podršku Kosovu u reformama, kosovske institucije su isključivo odgovorne za sprovođenje sporazuma. Iako je istina da su Kosovo i EU ranije sarađivali u mnogim aspektima koje SSP pokriva, ova saradnja je zasnova na na obostranoj volji i razumevanju. SSP podiže uzajamnu saradnju na ugovorni, institucionalni nivo, sa daljim naglaskom na obezbeđivanje da politički manevri, zamišljeni da se obaveze izbegavaju, ne dozvoli niti jedna potpisnica

Postojanje novih zajedničkih institucija zbog SSP je takođe velika promena za postojeći proces evropskih integracija Kosova. Strukturisan institucionalni okvir, gde predstavnici Kosova i EU rade zajedno, podići će sveukupnu delotvornost procesa integracije. Ova tela će pomoći da se delotvornije prate i rešavaju izazovi u sprovođenju reformi, a trebalo bi takođe i da poboljšaju koordinaciju unutar i između kosovskih institucija po pitanju procesa integracija. Za obične građane, ovo predstavlja veću transparentnost u vezi sa procesom približavanja EU.

Kosovo već ima Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina EU (NPAA), uz pomoć kog se planira i sprovodi proces približavanja kosovskog zakonodavstva zakonodavstvu EU. SSP predstavlja dodatak tako što podržava usvajanje važnih zakonskih okvira koji imaju značajan uticaj na npr. zaštitu potrošača, konkurentnost i bezbednost proizvoda. Sada, novi Nacionalni program implementacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju će pomoći da se obezbedi doslednost napora Vlade u usklađivanju sa pravilima EU. SSP i njegova tela će posebno pomoći praćenju i identifikaciji/rešavanju bilo kakvih problema u implementaciji, što je uvek najteži korak u transformaciji namera i obećanja u strategije i zakone i, najzad, istinske koristi za građane.

IV. SSP i demokratija, vladavina zakona i ljudska prava

Glavni cilj za pridruživanje Kosova EU jeste jačanje demokratije i vladavine zakona, uključujući i borbu protiv korupcije. Ovo podrazumeva pružanje pomoći institucijama da u većoj meri funkcionišu kao i druge evropske demokratske institucije, sa ciljem izgradnje jakog demokratskog sistema sa uspostavljenom podelom vlasti i odgovornosti, gde se predstavnici biraju slobodno i pravično da upravljaju, dok ih građani koji su ih izabrali pozivaju na odgovornost za rad koji obavljaju. SSP je važan alat u pružanju podrške reformama za ostvarenje ovog zajedničkog cilja

Ključni elementi SSP:

- Poštovanje međunarodnog prava i instrumenata u vezi sa zaštitom ljudskih i fundamentalnih prava;

- Jačanje administrativnog kapaciteta svih nivoa uprave;

- Jačanje nezavisnosti i efikasnosti pravosuđa;

- Jačanje vladavine zakona u oblasti poslovanja kroz stabilan i nediskriminatorski zakonski okvir;

- Razvoj adekvatnih struktura za policiju, tužioce i sudije kako bi mogli da obavljaju svoj posao;

- Razvoj profesionalne, efikasne i odgovorne javne administracije na Kosovu;

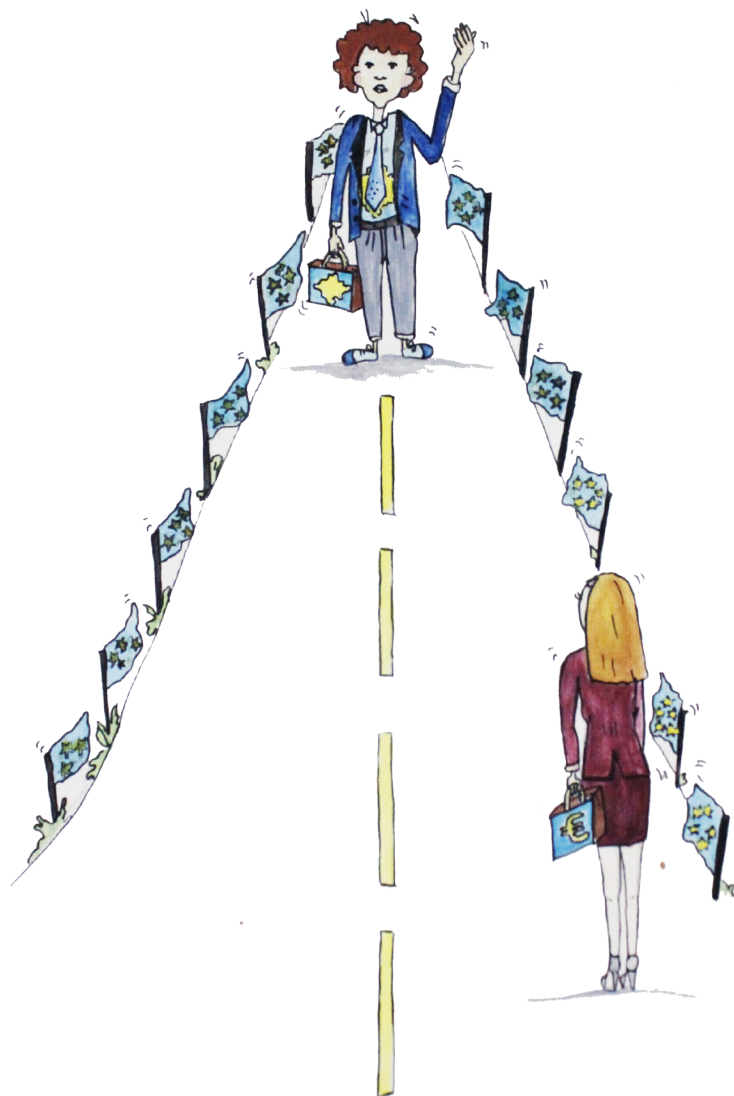
- Posvećenost borbi korupcije na svim nivoima društva.

Vladavina zakona je od presudne važnosti za Kosovo.

Kosovo. Delotvornost i efikasnost pravosuđa nije samo apstraktni pokazatelj koji govori o tome da li je Kosovo na ispravnom evropskom putu ili ne, već je ovo važno u svakodnevnom životu običnih građana. Postojeći problemi sa pravosudnim sistemom, kao i tvrdnje o korupciji i zloupotrebama, mogu da podriju poverenje kosovskih građana u ove institucije.

Zašto je ovo važno?

Ukoliko ne postoji puno poverenje u pravosudne sisteme, ovo ne samo da pogađa živote građana, već takođe i odvraća strane investitore od ulaganja na Kosovu, te na kraju umanjuje razvoj i mogućnosti za zapošljavanje. Ovo takođe šteti ugledu Kosova u inostranstvu. Ekonomski razvoj i razvoj institucija vladavine zakona idu ruku pod ruku, dok ih prati i razvoj privatnog sektora.

Poštovanje ljudskih prava je fundamentalni i nesporni evropski princip. SSP takođe naglašava ove važne principe. Prema SSP, postojaće forum za pojačan politički dijalog o pravima lica koja pripadaju zajednicama, manjinama i ugroženim grupama kao što su žene, deca, osobe sa invaliditetima i LGBTI zajednica. Na osnovu konsultacija sa civilnim društvom i onima koji predstavljaju ove zajednice, ove teme će biti pokretane i razmatrane u pododboru SP i na sastancima Odbora i Saveta.

Najnoviji izveštaj Komisije (2015) o Kosovu navodi da je implementacija ljudskih prava bila negativno pogođena i nedostatkom resursa, kao i nedostatkom političke posvećenosti, uključujući ovde i lokalni nivo. Sva ova pitanja će sada biti razmatrana u okviru zajedničkih tela koje osniva ovaj sporazum, a Kosovo se sada mora angažovati u sistemskim reformama u ovim oblastima, usredsređujući se na implementaciju ili reviziju relevantnog zakonodavstva uz podršku koju pružaju neophodni resursi i politička posvećenost.

Ovaj sporazum stoga pruža poboljšani kontekst za praćenje i ohrabrivanje poštovanja ljudskih prava. Građani, jednako, mogu da se angažuju u širem građanskom diskursu i da snažnije pozivaju zvaničnike na odgovornost u vezi sa očuvanjem i podržavanjem principa sa kojima su se saglasili u okviru SSP.

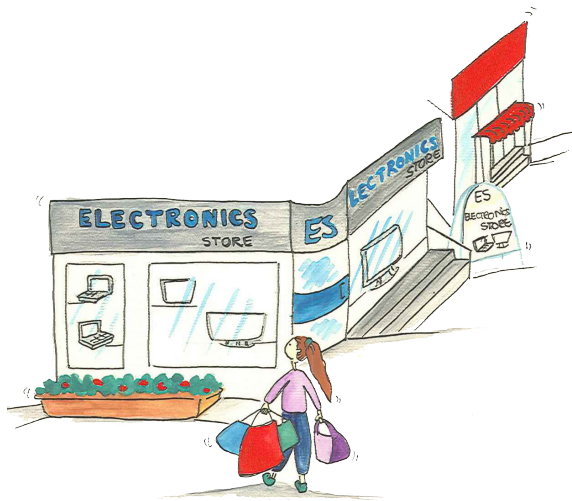
V. SSP i privreda

SSP kao instrument za donošenje jačeg prosperiteta i ekonomskih mogućnosti

Sa najvišom stopom nezaposlenosti i ekonomskim razvojem koji se kreće previše sporo, potreban je veliki napor, uključujući i reforme i investicije, da bi se poboljšali ekonomski uslovi. Mada je potpisivanje SSP sa EU pozitivan korak sam po sebi, njegovo sprovođenje će utabati stazu za: pristupanje novim tržištima, poboljšanja u standardima proizvoda i standardizaciji, što će zauzvrat povećati izvozni potencijal i pomoći razvoj lokalnog biznisa, pojačanu bezbednost i pouzdanost za inostrane investitore itd.; ovo bi sve trebalo da pruži doprinos većem prosperitetu i mogućnostima za zapošljavanje širom Kosova.

SSP će dovesti do veće količine i boljeg kvaliteta proizvoda koji građanima stoje na raspolaganju.

Tokom perioda implementacije SSP, od Kosova se očekuje da prihvata i primenjuje evropske standarde za proizvode, naročito kada je reč o zaštiti potrošača i kvaliteta proizvoda. Iskustva u pogledu pridruživanja najnovije članice, Hrvatske, pokazuju da ove reforme koje su povoljne po potrošače takođe pružaju podršku razvoju privatnog sektora i lokalnih tržišta.

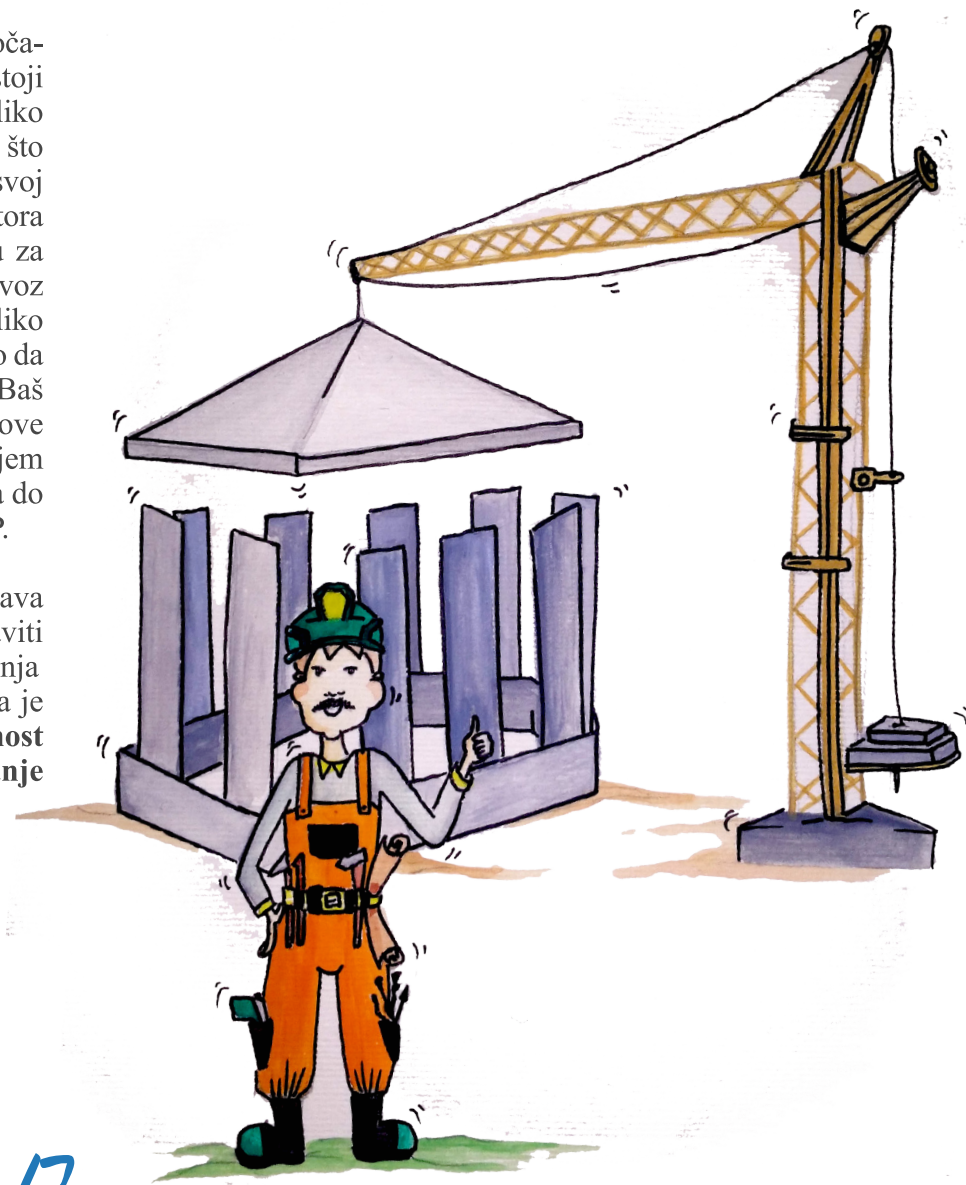
Jačanje pozicije Kosova u međunarodnoj trgovini predstavlja još jedan cilj SSP kroz pružanje pomoći u popravljajući postojeće trgovinske neravnoteže, kroz pružanje novih mogućnosti za izvoz sa Kosova. U 2014, Kosovo je uvezlo robu u vrednosti preko 1 milijarde evra iz EU, ali je za uzvrat izvezlo robu ukupne vrednosti manje od 100 miliona evra. SSP ima nameru da jedinstveni kosovski i proizvode iz EU (koji ispunjavaju standarde kvaliteta EU), dajući većini kosovskih proizvoda na taj način neograničen pristup tržištima EU. Na primer, proizvođač vina iz Orahovca ne da samo ima garantovano tržište na Kosovu, već sada može imati koristi iz kvote izvoza kosovskih vina koja je povećana i koju sada garantuje SSP, što pruža pristup do preko 500 miliona potencijalnih potrošača.

Većina kosovskih industrijskih i poljoprivrednih proizvoda će sada imati garantovan pristup tržištu EU. U nekim slučajevima, Kosovo će biti u stanju da zaštiti svoje tržište za određene proizvode (npr. mlečni proizvodi, jabuke i krompir), tako da proizvodi iz EU tek postepeno dobijaju jednak tretman, pružajući kosovskim proizvođačima vreme da poboljšaju svoj kvalitet i standard kako bi bili konkurentni u ovim sektorima

SSP, međutim, nije ekonomski lek za sve. Kosovo će se i dalje suočavati sa ozbiljnim ekonomskim izazovima. To što postoji garantovan pristup tržištima EU će doneti pune koristi samo ukoliko se asortiman i kvalitet kosovskih proizvoda poboljšaju i postanu što je moguće više konkurentni. SSP će u potpunosti ostvariti svoj potencijal ukoliko se Kosovo usredsredi na jačanje sektora orijentisanih na izvozna tržišta, razvije kvalitetnu infrastrukturu za plasiranje proizvoda na ova tržišta, obezbedi da proizvodi i izvoz ispunjavaju sanitarne, bezbednosne i standarde kvaliteta EU i ukoliko nastavi da jača i pruža podršku malim i srednjim preduzećima tako da mogu da funkcionišu na konkurentom jedinstvenom tržištu EU. Baš zato što se ništa ne dešava u izolaciji i zato što je sve povezano, ove suštinske ekonomske reforme idu ruku pod ruku sa poboljšanjem stanja demokratije, vladavine zakona i poštovanja ljudskih prava do ostvarenja maksimalnih koristi i prednosti koje proizilaze iz SSP.

EU će pružiti tehničku podršku i savete iz sopstvenih iskustava preko struktura koje su uspostavljene Sporazumom. EU će nastaviti da pruža finansijsku podršku naporima Kosova u pravcu ostvarenja zajedničkih prioriteta i ciljeva reformi. Međutim, politička volja je od ključnog značaja – **spvođenje reformi i posvećenost predviđena SSP predstavljaju ključ za iskorišćavanje potencijala da se donese veći prosperitet za Kosovo.**

Šta SSP čini za mene kao građanina ili poslovnog čoveka?

- Zakonski okvir Vam omogućava da registrujete i poslužete u EU, kao što preduzeća iz EU mogu raditi na Kosovu.
- Ako ste proizvođač, Vaši proizvodi će imati bolji pristup jedinstvenom tržištu EU. Iako su neki proizvodi ograničeni kvotama, ove kvote su mnogo veće nego što su bile u prošlosti (videti Ministarstvo za trgovinu i industriju za detalje o konkretnim proizvodima).
- Obaveza usklađivanja sa standardima i normama EU doneće povećanu bezbednost proizvoda i zaštitu potrošača za sve građane Kosova.
- Ukoliko želite da investirate u EU ili imate investitore iz EU zainteresovane da investiraju na Kosovu, SSP daje poboljšani okvir koji podržava ovakve strane investicije.
- Carinske dažbine su već eliminisane za većinu uvoza i izvoza i biće definitivno eliminisane za sve proizvode u roku od 10 godina.
- Kompanije sa Kosova se sada kvalifikuju za učestvovanje u ugovorima EU za javne nabavke i obrnuto.

Šta SSP ne predstavlja?

- SSP ne dozvoljava potpuni pristup jedinstvenom tržištu za radnu snagu sa Kosova. Ovaj pristup je ograničen na kompanije.
- SSP nema uticaj na viznu liberalizaciju. Vize će biti potrebne za putovanje u većinu zemlja EU (šengenska zona) sve dok se ne ispune posebni uslovi za liberalizaciju viza. Za ostatak zemalja EU vize će i dalje biti potrebne u skladu sa politikama tih država.
- SSP se ne tiče članstva Kosova u EU. Ovo je instrument koji, ako se prikladno koristi i u potpunosti sprovodi, priprema Kosovo da ispuni standarde EU u širokom dijapazonu oblasti. Ovo će zavisiti od napretka koji se učini u pravcu implementacije, kao i od drugih faktora.

VI. SSP i regionalna saradnja

EU je najbolji princip regionalne saradnje. Ona stoga prirodno pomaže regionalnu saradnju, ne samo između država, već takođe između regionalnih institucija za veću dobrobit za Evropu kao celinu.

Iz istorijskih razloga, regionalna saradnja na zapadnom Balkanu je deo uslova koje države treba ostvare da bi postale punopravne članice Unije. Regionalna saradnja stoga ima mesto u SSP kao suštinska evropska vrednost i između zemalja regiona i sa sadašnjim zemljama članicama, a naročito njihovima pograničnim regionima kako bi se zajednički rešavali izazovi, uključujući i odnos prema zajedničkim resursima.

Dobrosusedski odnosi su od centralne važnosti za kosovsku spoljnu politiku. Dijalog između Kosova i Srbije pomaže EU, a on se bavi se mnogim oblastima koje su obuhvaćene SSP. Ovo je takođe prirodna obaveza prema SSP i imaće podršku tokom implementacije. Na isti način na koji se Kosovo preko SSP obavezalo da nastavi dijalog sa Srbijom u dobroj nameri i da na isti način sprovodi sve bilateralne sporazume, Srbija je prihvatila slične obaveze kao deosvojih pregovora za članstvo u EU.

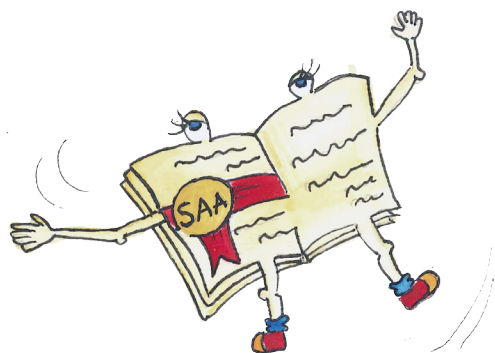
Šta još regionalna saradnja predstavlja?

- Zahtevom da Kosovo razvije oblasti slobodne trgovine sa ostalim zemljama koje supotpisale svoje SSP, SSP nadopunjuje implementaciju koju Kosovo obavlja u okviru Sporazuma o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi (CEFTA), čiji je Kosovo već deo.
- Postojanje SSP promoviše pojačanu saradnju sa susedima i u oblastima slobode, bezbednosti i pravde, naročito u okviru Zajedničke politike za odbranu i bezbednost EU i u podršci borbi protiv organizovanog kriminala i terorizma.
- Regionalna saradnja u istraživanju i razvoju, naročito u pogledu podrške razvoju ključnih delatnosti takođe ima podršku. Npr, da bi se pribavio sertifikat za proizvod, kosovske kompanije se ohrabruju da sarađuju sa laboratorijama u EU, kao i sa ostalim državama PSP

VII. SSP i Vi

Kao što je već objašnjeno, put u EU će, kao što je slučaj i sa drugim zemljama iz regiona, biti dugotrajan i transformativan proces. Ovaj proces neće ostvariti jedan pojedinac ili bilo koja pojedinačna institucija koja bi funkcionisala samostalno. Ovo ipak obuhvata sve institucije, sve aktere i sve delove društva. Reforme koje će primena SSP doneti su one koje svi žele u kojem god delu političkog ili društvenog spektra da se nalazite. Svako može da igra ulogu u ostvarenju ovoga – političari, bilo da su trenutno na vlasti ili u opoziciji kroz iskazivanje političke volje za rad na reformama; javni službenici u razvoju i sprovođenju reformi; ostale institucije u nadgledanju u praćenju ovih reformi. Vitalni deo svakog demokratskog sistema jeste uloga građana i civilnog društva u pozivanju Vlade na odgovornost za svoja obećanja i obećane reforme, dok poslovni ljudi i privatni sektor koriste prilike i mogućnosti koje nudi sporazum u pozivanju Vlade na odgovornost za ekonomske reforme. Logika SSP je zasnovana je na tome da svi akteri igraju svoje uloge kako bi se ostvarili dogovoreni ciljevi SSP, tj. kako bi se stvorilo potpuno funkcionalno društvo sa demokratski izabranim institucijama i jasnim sistemom podele vlasti i

odgovornosti koji je uspostavljen da bi se obezbedila fundamentalna prava, efikasno i nezavisno pravosuđe, kao i slobodno i konkurentno tržište.

Mada se rad u telima SP odvija od vlade do vlade, sve političke stranke mogu da iskažu svoje stavove i podrže reforme kada se o njima razgovara u skupštini i da prate bilo koju vladu koja je na vlasti u odnosu na njeno ostvarivanje obaveza preuzetih potpisivanjem SSP. Iako civilno društvo nije direktno uključeno u sastanke SP, napredne konsultacije znače da se njihove perspektive i zahtevi mogu indirektno uvrstiti u proces. Uz ovo, uspostavlja se dodatna veza sa građanima i njihovim interesima gde se povezuju evropske integracije i svakodnevni život kroz odeljenja koja se bave evropskim integracijama koja se osnivaju u okviru svakog ministarstva, a tu su i opštinski „službenici za evropske integracije“ u svakoj od 38 opština na Kosovu. Svi mogu da građanima pružaju informacije o realnom napretku u vezi sa pitanjima koja ih interesuju. Što su više građani aktivni u ovom procesu integracija, proces će biti transparentniji i uspešniji.

Kako Vi možete biti deo SSP?

- Budite informisani. Da li imate poseban interes? Pitajte svoje lokalne i nacionalne zvaničnike šta SSP Vama može doneti kao pojedincu, Vašoj porodici ili preduzeću.
- Budite u kontaktu sa svojim lokalnim opštinskim službenikom za evropske integracije. Postavljajte pitanja o napretku u konkretnim oblastima i o tome kakvu ulogu Vi možete igrati u sopstvenoj zajednici.
- Budite u kontaktu sa svojim poslanicima u Skupštini. Zatražite od njih da pokreću pitanja koja Vas interesuju na narednim sednicama skupštinskog Odbora za SP i utičite da ostanu transparentni pri sprovođenju SSP.
- Pitajte linijsko ministarstvo i agenciju i njihove službenike da li postoji podrška EU u Vašem profesionalnom sektoru. Da bi se pružila podrška implementaciji, vladine institucije izrađuju nove projekte i programe kako bi se pružila podrška Kosovu u sprovođenju SSP.
- Uključite se u konsultacije o novim zakonima koji proističu iz preuzetih obaveza prema SSP i pratite njihovo sprovođenje

Za više informacija oko Evropske unije na Kosovu

Informativno-kulturni centar EU

Ul. Majke Tereze br. 16
Priština 10000, Kosovo
T: +381 (0) 38 25 99 99
F: +381 (0) 38 25 99 25
M: +377 (0) 44 50 95 10
E: pr@euicc-ks.com

Str: Čika Jovina bb., Severna Mitrovica
T: +377 (0) 45 599 592
M: +381 (0) 64 90 97 882
E: mi@euicc-ks.com

www.euicc-ks.com

EVROPSKA UNIJA NA KOSOVU

Kosovska ulica 1, Poštanski fah 331, 10000 Priština, Kosovo
Tel: +381 (0) 38 51 31 200; Fax: +381 (0) 38 51 31 305

E-mail: delegation-kosovo@eeas.europa.eu

Web: <http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo>

